

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

Váš dopis značky

Naše značka
MK 107530/2025

Vyřizuje/linka

V Praze dne
5. prosince 2025

Věc: Poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Vážená paní magistro,

Ministerstvo kultury obdrželo Vaši žádost o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění. Vaše žádost se týká, stručně shrnuto, knih pro děti a mládež, jejich případné závadnosti či škodlivosti a případné spolupráce s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy k tomu, aby se závadné knihy „nedostaly do škol“. Výslovně zmiňujete knihu „Moje frnda“, jejíž autorkou je Věra Dumková.

Nežli odpovíme na jednotlivé body Vaší žádosti, musíme pojednat o jedné ze základních zásad právního státu, jak ji zavádí právní teorie a jak je zavedena v ústavním pořádku České republiky. Jde o zásadu zákonnosti. Podle této zásady může jakýkoli orgán veřejné moci konat jen to, co mu platný právní řád ukládá nebo alespoň umožňuje. V platném právním řádu tuto zásadu zakotvuje například Ústava České republiky ve svém čl. 2 odst. 3. Podle tohoto ustanovení platí, že státní moc lze uplatňovat výlučně v případech a v mezích zákona a pouze způsobem, který zákon stanoví. Toto ustanovení je třeba interpretovat extenzivně: meze výkonu státní moci může stanovit i právní norma nižší právní síly než je zákon, což je dáno tím, že podzákonné právní předpisy (typicky nařízení vlády či vyhlášky ústředních orgánů státní správy) slouží k provedení zákona.

Ministerstvo kultury tedy může jakožto ústřední orgán státní správy uplatňovat veřejnou moc pouze v případech, které formuluje platný právní řád, přesněji řečeno právní předpisy především z oblastí, pro které je Ministerstvo kultury ústředním orgánem státní správy podle § 8 zákona č. 2/1969 Sb. Jinak řečeno, různé zákony a další právní předpisy stanoví, co Ministerstvo kultury musí nebo alespoň může konat. Namátkou lze zmínit například zákon o státní památkové péči (č. 20/1987 Sb.), knihovní zákon (č. 257/2001 Sb.) či jiné předpisy, které jsou primárně v gesci jiných ústředních orgánů státní správy (například stavební zákon – č. 283/2021 Sb.).

Ministerstvo kultury tedy nemůže konat to, co mu platný právní řád neukládá nebo neumožňuje. Pokud by se o to Ministerstvo kultury přece pokusilo, uplatňovalo by státní moc bez zákonné opory a tedy v konečném důsledku protiústavně, což je samozřejmě nepřípustné. Tímto prizmatem laskavě pozorujte odpovědi na otázky, jež jste Ministerstvu kultury v režimu zákona č. 106/1999 Sb. položila. Dále ocitujeme, pro přehlednost, otázku, resp. žádost o poskytnutí informace, a připojíme odpověď.

1) Které oddělení [Ministerstva kultury] je zodpovědné za kontrolu knih pro děti a mládež po obsahové i ilustrační stránce.

Ministerstvo kultury není oprávněno kontrolovat obsah vydávaných knih, platný právní řád mu to neumožňuje. Není tudíž ani oprávněno zasahovat do obsahu knih, které jsou vydávány. V této souvislosti pokládáme za nutné připomenout čl. 17 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (publikována pod č. 2/1993 Sb.), který stanoví, že cenzura je nepřípustná. Platný právní řád obsahuje určité mechanismy týkající se třeba knih, jejichž obsah odporuje trestnímu zákoníku (č. 40/2009 Sb.), avšak jejich aplikace je v gesci orgánů činných v trestním řízení, nikoli Ministerstva kultury. Odpověď na Vaši otázku tedy zní: takové oddělení na Ministerstvu kultury není a ani být nemůže.

2) Jakým způsobem Ministerstvo kultury monitoruje a kontroluje nezávadnost vydávaných knih pro děti a mladistvé.

Tady musíme nejprve uvést, že není zřejmé, co rozumíte pod pojmem „nezávadnost“ a jak se má rozlišit kniha „závadná“ od knihy „nezávadné“, bez ohledu na to, zda jsou určeny pro děti a mladistvé nebo nikoli (což by bylo v některých případech vskutku obtížné posoudit). Bez ohledu na neurčitost tohoto bodu žádosti lze konstatovat, že Ministerstvo kultury není oprávněno kontrolovat a posuzovat obsah vydaných knih, platný právní řád to neumožňuje. Odpovědnost za autorské dílo a jeho obsah nese autor, odpovědnost za vydanou knihu a její obsah nese vydavatel. Odpověď na Vaši otázku tedy zní: takovou činnost Ministerstvo kultury neprovádí, neboť k tomu nemá zákonné zmocnění.

3) Jakým způsobem Ministerstvo kultury účinně zamezuje vydávání knih pro děti a mládež jako je např. kniha „Moje frnda“ od Věry Dumkové [tedy knih které považujete za nevhodné].

Ministerstvo kultury nemá žádný právní nástroj k tomu, aby zamezilo vydání knihy. Zde musíme upozornit na další ze základních zásad právního státu, a to na zásadu legální licence. Pro zjednodušení lze pominout právní teorii, která se touto zásadou podrobně zabývá, a postačí upozornit na ústavní pořádek České republiky, konkrétně na čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle kterého platí, že každý (tedy každá fyzická či právnická osoba) může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Jinak řečeno, každý vydavatel [ve smyslu § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 37/1995 Sb.] může vydat jakoukoli knihu, pokud není v rozporu s platným právním řádem. Není správní orgán, který by byl povolán posoudit, zda je kniha vhodná či nevhodná pro děti a mladistvé. Určité hranice stanoví trestní právo, ty jsou však v případě Vaší žádosti irelevantní. Ministerstvo kultury také nemá pravomoc k tomu, aby jakkoli zasahovalo do distribuce knih a jejich zpřístupňování. Odpověď na Vaši otázku tedy zní: takovou činnost Ministerstvo kultury neprovádí, neboť k tomu nemá zákonné zmocnění.

4) Jakým způsobem stahuje [Ministerstvo kultury] knihy pro děti a mládež z trhu, pokud zjistí jejich závadnost.

Zde můžeme v podstatě odkázat na sdělení k předchozí Vaší otázce. Ministerstvo kultury není oprávněno stahovat knihy z trhu, bez ohledu na to, pro koho jsou určeny. Existují omezující pravidla pro zpřístupňování například pornografických děl osobám mladším 18 let (což řeší třeba provozovatelé knihoven v knihovních řádech vydaných podle § 5 odst. 4 zákona č. 257/2001 Sb.), k aplikaci těchto pravidel ovšem není primárně povoláno Ministerstvo kultury. Právní předpisy také řeší například zákaz zpřístupnění určitých pornografických děl (§ 191 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb.), není zde ovšem dána jakákoli pravomoc Ministerstva kultury. Cum grano salis lze zmínit možnost uložení trestu propadnutí věci podle § 70 odst. 2 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., ovšem musí se jednat o věc náležející pachateli trestného činu (§ 70 odst. 3 uvedeného zákona) a je zde dána výlučná pravomoc soudu. Odpověď na Vaši otázku tedy zní: takovou činnost Ministerstvo kultury neprovádí, neboť k tomu nemá zákonné zmocnění.

5) Jakým způsobem informuje [Ministerstvo kultury] veřejnost o škodlivosti závadných knih na děti a mládež.

Ministerstvo kultury nemá pravomoc posuzovat, zda je určitá kniha závadná či škodlivá a pokud ano, tedy pro jaký okruh čtenářů. Nemá tudíž ani pravomoc v těchto věcech jakkoli a kohokoli informovat. Spíše in margo lze poznamenat, že v této oblasti existují jiné mechanismy, třeba subjekty působící v nakladatelském trhu, odborní recenzenti a konečně i sama čtenářská obec, jež si v dnešní době dokáže průběžně sdílet názory na tu či onu knihu se všemi důsledky a ve vši názorové různorodosti. Příkladem mohou být komentáře čtenářské veřejnosti k Vámi zmíněné knize „Moje frnda“ na webových stránkách databazeknih.cz. Ostatně sama Vaše otázka je poněkud neurčitá – nutně vzniká doplňující otázka, jak se má poznat závadnost knihy ve vztahu k dětem a mládeži (ostatně samu kategorii „dítě“ vymezují právní předpisy různě). Tuto otázku samozřejmě není třeba zodpovědět, protože rozhodující je absence jakékoli pravomoci Ministerstva kultury. Odpověď na Vaši otázku tedy zní: takovou činnost Ministerstvo kultury neprovádí, neboť k tomu nemá zákonné zmocnění a navíc posouzení, zda ta či ona kniha může být závadná, je natolik subjektivní, že ji v podstatě ani nelze zodpovědět, tím méně ze strany správního orgánu, který není vybaven příslušnou pravomocí.

6) Jakým způsobem [Ministerstvo kultury] spolupracuje s [Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy], aby se závadné materiály nedostaly do škol.

Zde může Ministerstvo kultury pouze obecně uvést, že s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy spolupracuje v různých oblastech (namátkou lze zmínit tzv. školní knihovny), nicméně nemůže ovlivňovat, jaké knihy se dostanou do škol. Obsah a výběr materiálů pro vzdělávací prostředí spadá do působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo kultury neprovádí schvalování nebo posuzování učebních či doplňkových materiálů pro školy a obecně vzdělávací instituce, nejsou v této oblasti vybaveno rozhodovací pravomocí, což je odpověď na Vaši otázku.

S pozdravem

